

**R. Patris, Francisci Svarez, E Societate Iesv,
Metaphysicarvm Disputationvm, In Qvibvs Et Vniversa
Natvralis Theologia Ordinate Traditvr, Et Qvæstiones Ad
omnes duodecim Aristotelis Libros ...**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ ; [Coloniæ Agrippinæ], 1630

3 Quomodo idem, & dinersum tum inter se, tum ad ens comparentur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94135](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94135)

cta, ut in re & in indiuiduo sint prorsus inseparabilia, tam mutuo, quam non mutuo, & tam de potentia absoluta, quam naturaliter, & tam quoad esse, quam quoad realem unionem inter se, tunc magnum, & fere certum argumentum esse, illa non distinguui actu in re, sed ratione ratiocinata. Probatur ex dictis, & primo inductione: nam Petrus, homo, animal, & cetera predicata prout in re sunt in Petro, non distinguuntur ex natura rei. Similiter in intellectu ratio superior & inferior, synderesis, memoria, & similia attributa eius, non significant aliqua in re distincta, sed ratione tantum ratiocinata: quia illa potentia talis est, ut hæc omnia in sua adæquata ratione comprehendat, nec sint in illa separabilia vilo modo etiam de potentia Dei absoluta, quo ad ipsam facultatem, seu actum primum, licet quoad usum possint separari. Secundo ratione insinuat, quia, quæ huiusmodi sunt, non alia de causa videntur ita inseparabilia, nisi quia in re vnam & indiuisibilem habent essentiam, & entitatem: alioquin saltem diuina virtute separari non possint, præsertim in creaturis? Denique, quia ibi nullum est sufficiens signum maioris distinctionis: ergo debet iudicari illa distinctio, esse rationis, quamdiu maior non conspicerit.

SECTIO III.

Quomodo idem & diuersum tum inter se, tum ad ens comparentur.

I.

E eodem & diuerso ait Aristot. 5. Metaph. ca. 9. & multi hanc ponunt inter distinctiones passionis entis, quæ nos supra diximus sub vnitatem comprehendendi: sumiturque ex Aristot. lib. 10. Met. tex. 9. cap. 5. & 6. & ideo in fine harum disputationum de vnitatem & multitudine pauca dicenda sunt de eodem & diuerso, potius ad explicandum usum plurium vocum in hac scientia quam ad rem nouam addendam, quidquid enim ad rem spectat, in his quæ de vnitatibus & distinctionibus diximus, traditum est.

II.

Primo igitur aduertendum est, idem duobus modis dici posse, scilicet relatiue, & negatiue, seu (prout alij loquuntur) formaliter, & fundamentaliter. Idem enim formaliter sumptum relationem importare videtur, in quo maxime ab vnitatem distinguitur: negatiue autem dicitur idem, quod non est ab aliquo diuersum, seu distinctum: quomodo fere nihil differt ab vno, nisi quod vnum dicit negationem diuisionis in se: idem vero dicit negationem diuisionis à se, seu ab eo, cum quo ens idem esse dicitur: propter quod dixit Aristot. 5. Metaph. capit. 9. text. 16. *identitatem vnitatem esse quandam ipsius esse*. Et declaratur in ea identitate, quæ aliquis dicitur esse idem sibi; nam, si hoc relatiue sumatur, & formaliter, tantum dicit relationem rationis, ut sumitur ex Aristotele supra, & est certa & communis sententia, quia eiusdem ad se ipsum non potest esse relatio realis: quia oportet veram esse oppositionem inter relationem, & terminum, quæ non potest esse eiusdem ad se ipsum, tamen hoc modo, seu formaliter non dicitur aliquis idem sibi, id est, ad se referri tali relatione, nisi quando per intellectum ita concipitur, seu comparatur. At vero sine vlla huiusmodi comparatione, vel fictione intellectus dicitur aliquis idem sibi fundamentaliter seu negatiue: quia non est à se ipso diuersus, seu diuisus. Atque hoc posteriori modo potest identitas inter passionis entis numerari: quamuis illa negatio, ut supra dicebamus, non soli enti vero, sed etiam ficto, attribui possit, neque soli enti per se, sed etiam cuiuslibet aggregato entium, seu multitudini ac numero: quilibet enim numerus est idem sibi, sicut vnum, vel vnitatem. Alio sensu distinguit Scotus identitatem in

absolutam & relatiuam, prout referunt Heruani Quodlib. 4. q. 2. & Soncin. 10. Metaph. q. 3. lauell. qu. 7. Absolutam identitatem vocat, quæ vna res dicitur idem sibi, quia ibi non implicatur respectus ad aliam rem. Relatiuam vero identitatem vocat, quæ vna res dicitur eadem alteri. Et has duas identitates vult Scotus, ut dicti auctores referunt, esse re ipsa distinctas, & in hoc illum impugnant. Et quidem si identitas respectiva sumatur inter res, tantum ratione ratiocinata distinctas, ut sunt homo, & Petrus, merito improbat illa sententia, quia identitas Petri ad se ipsum, vel ad hominem, aut animal non differunt re, sed ut maior, & minor secundum rationem; alias oportet extrema ipsa in re distinguui: si autem identitas respectiva sumatur inter res realiter distinctas & sic comparatur identitas, quæ Petrus est idem sibi vel quæ est idem Paulo, sic possunt dici identitates re ipsa diuersæ, cum altera sit rei, altera rationis: de nominibus autem curandum non est, cum res consistat.

Secundo obseruandum est ex Aristotele supra, identitatem aliquando considerari in aliqua re in se ipsa: seu respectu sui ipsius: aliquando vero in multis inter se collatis, seu in vna re cum alia comparata. Priori modo dicitur Petrus idem numero secum. Posteriori autem modo est idem specie cum Paulo, vel idem genere cum Leone. Et hoc modo dixit Aristot. 5. Metaphysic. cap. 9. eadem esse, quæ in aliquo vnum sunt, vel in genere, vel in specie, vel in aliqua ratione analogæ. Prior identitas si quoad negationem, vel fundamentum consideretur, est identitas simpliciter, sicut & vnitatem, quia est identitas realis: in ratione autem respectiva est tantum secundum quid: quia relatio identitatis ad se ipsum non est realis, sed rationis. E contrario vero identitas plurium distinctarum rerum in ratione communi (de creaturis enim loquimur, ut omitamus identitatem trium personarum diuinarum in vna numero, essentia) quoad fundamentum: & quoad negationem diuisionis, est tantum identitas secundum quid, vel potius est similitudo quædam: quia solum est vnitatem rationis, ut supra ostensum est, quoad relationem vero identitatis censetur hæc identitas simpliciter, quia relatio hæc, cum sit inter res distinctas, realis est iuxta commune conceptum de relationibus, de quo infra videbimus. Et hæc quidem quod ad rem spectat, generalia sunt: quod autem pertinet ad usum vocum, est obseruandum, conuenientiam hanc plurium rerum in ratione communi in substantiis retinuisse nomen identitatis, simpliciter loquendo, ex accommodatione vsus, & quasi per antonomasiam: in qualitatibus vero vocari similitudinem, in quantitate vero vocari æqualitatem, quamuis hæc vox non tantum significet conuenientiam in essentiali ratione, sed etiam in magnitudine. In his tamen omnibus, sicut est idem modus vnitatis, ita etiam & eadem ratione formalis identitatis, & ita hæc omnia comprehenduntur sub eodem & diuerso, prout transcendentaliter sumuntur, & enti attribuuntur.

Tertio obseruandum est, cum idem dicatur per negationem diuisionis, vel à se ipso, si vnus dicatur idem sibi, vel inter aliqua duo, si illa dicantur esse idem, quot sunt modi diuisionis seu distinctionis, tot posse esse modos identitatis, iuxta illud, quot modis dicitur vnum oppositum, tot potest dici & reliquum. Vnde fit, aliqua esse posse idem re, & modo, & ratione ratiocinata: nam ratione ratiocinante, nihil est quod non possit à se ipso distinguui, si aliquo modo ad se comparetur: nam si nullo modo ut plura concipiatur, iam nullo modo erit aliqua, sed aliquid tantum: vnde Aristot. citato loco ait, *identitatem esse vnitatem quandam aut plurium, aut cum quis vno ex pluribus vtiatur*. Aliqua vero sunt idem re & modo, non tamen ratione: alia possunt esse idem secundum rem, non tamen secundum modum: alia denique nullo modo

III.

IV.

Quod dicitur
similitudinem
non identitatem
in genere

modo sunt idem secundum rem, sed tantum secundum rationem. Atque hinc intelligitur primo, quomodo idem & diuersum inter se opponantur: opponuntur enim in primis respectu eiusdem, non respectu diuersorum: quia opponuntur ad modum relationum. Deinde opponuntur comparata ad idem genus distinctionis, seu diuisionis. Quia negatio non erit opposita affirmationi, nisi sit de eodem secundum idem: hæc autem in tantum opponuntur, in quantum vnum includit negationem alterius; igitur esse idem re excludit esse diuersum realiter, non tamen esse diuersum modaliter vel ratione. Et è cōuerso esse idem ratione, non excludit esse realiter distinctum seu diuersum, quia ratio, sicut distinguit conceptibus, quæ in re sunt idem, ita è contra vnit conceptu, quæ in re sunt diuersa, vt patet ex dictis supra de vnitæ vniversalis.

V. Quod si obieciat, quia, licet non omnis identitas inferat negationem omnis diuersitatis, tamen maior identitas videtur inferre negationem maioris diuersitatis, vt, si aliqua sunt idem modaliter, non solum infertur non esse diuersa modaliter, sed etiam non esse diuersa realiter, sed identitas rationis videtur esse maxima: ergo rectè ex illa infertur identitas modalis & realis. Respondetur, esse æquiuocationem in identitate rationis, non enim illa semper est maxima; est enim quædam identitas rationis, quam non facit, sed solum concipit ratio: & hæc est maxima, quia supponit, non solum actuale negationem distinctionis in re: sed etiam negationem fundamenti, seu virtualis distinctionis, alia vero est identitas rationis, quam conficit ratio: & hæc non est maxima, imo est tantum secundum quid: quia non supponit in re identitatem simpliciter, sed solum fundamentum similitudinis, vel conuenientie, & ideo hæc vnitatis non excludit diuersitatem simpliciter, seu secundum rem.

VI. Hic vero cauere oportet æquiuocationem horum terminorum, distingui, differre, & esse diuersum: ait enim Aristotel. 5. Metaph. capit. 9. lib. 10. capit. 5. non esse idem, differre, & esse diuersa: nam differre dicuntur, quæ in aliquo conueniunt, & in alio differuntur: esse autem diuersa dicuntur etiam illa, quæ in nullo conueniunt: vnde esse diuersum videtur esse quid superius ad differre, vt idem Aristotel. dicit libro 4. cap. 2. Et in hac latitudine sumitur hic esse diuersum: esse autem distinctum pro eodem etiam sumitur, quod esse diuersum, quamuis in alia acceptione, & satis vsitata esse distinctum solum videtur dicere negationem identitatis realis: esse autem diuersum, addere etiam videtur negationem similitudinis & conuenientie, vt vna imago dicitur distincta ab alia, quantumuis inter se similes sint, cum tamen diuersa dicitur, non solum hoc significari videtur, sed etiam quod sit dissimilis, vel minus perfecta. Sed hæc, vt dixi, solum spectant ad significationem vocum ex accommodatione vsus: nam de re satis constat. Igitur, vt idem & diuersum opponantur, cum proportionem sumenda sunt, & respectu eiusdem, & hoc modo immediatam includunt oppositionem, sicut vnum & multa, vt Aristotel. dixit 4. Met. c. 2. quia vnum includit negationem alterius.

VII. Atque hinc etiam constat, quomodo omne ens sit idem, aut diuersum vt expresse ait Aristot. lib. 10. Metaph. ca. 5. de quo multa Sonc. ibi. qu. 5. & 6. Iauell. qu. 7. & 8. sed est res facilis. Nam si hæc sumantur relatione, non oportet conuenire omni enti, quia nec relatio rationis necessaria est, vt per se constat, nec semper vnum ens requirit aliud, ad quod realiter referatur relatione reali identitatis, vel diuersitatis, vt patet in Deo, nam in creatura, quia essentialiter dependet à Deo, semper erit relatio realis diuersitatis, seu distinctionis, si talis relatio realis est. Si autem loquamur (vt verè loqui oportet) de identitate fundamentali seu negatiua, seu respectu diuersorum, omne

Franc. Suar. Metaph. Tom. I.

ens est idem sibi, & est diuersum à quolibet alio, vel existente, vel possibili, vel etiam ab ente ficto, vel imaginario, quia de quolibet horum negari potest, iuxta quem sensum dicunt multi, aliquid esse passionem entis, quia solum significat diuisionem à quolibet alio. At vero respectu eiusdem, omne ens est idem vel diuersum ab illo, si proportionatè sumatur, sicut enim includunt contractionem; secus vero si variantur modi identitatis, & diuersitatis, vt ex dictis satis constat. Dices, Homo & animal nec sunt idem, neque diuersa, quia neque sunt eiusdem generis, aut speciei, neque diuersa, quia nec conueniunt in differentia vltima, & sic non possunt esse eiusdem speciei, nec habet differentias vltimas oppositas, vt possint differre specie. Respondetur, idem diuersum respectu eiusdem opponi immediatè, si sumantur vt negatiue, vel priuatiue opposita, non vero quasi contrariè: vt in proposito, si esse diuersum in specie, sumatur quasi negatiue tantum, genus & species, seu homo & animal dici possunt diuersa in specie vltima, quia non constituuntur eadem differentia vltima. Si autem diuersum in specie sumatur quasi positiue & contrariè, sic nec sunt idem in specie, nec differunt specie, & simili proportionem, nec sunt idem genere, nec diuersa, sed negatiue, non conueniunt immediatè in eodem genere, & ita dici possunt non eiusdem generis. Cum ergo hæc dicuntur immediatè opposita, negatiue sumendum est alterum extremum. Hinc etiam, esse oppositum alteri existimatur esse passio entis, non quidem oppositione relatiua quæ requirit vtrumque extremum, sed oppositione fundamentali, quatenus omne ens habet in se aliquam rationem, differentiam, seu essentiam, quæ ab ipso excludit omnem aliam oppositam, seu repugnantem. Sed hoc intelligendum est, vel de oppositione latè sumpta, vt includit, non solum quatuor genera posita ab Aristotele in prædicam. & 5. ac 10. lib. Metaph. sed etiam qualibet repugnantia, vel certè intelligi potest de fundamento oppositionis, quod saltem ad contradictionem sufficiat, respectu alterius cuiuscunque & hoc modo nihil amplius nomine oppositionis, quam nomine diuersitatis explicatur. Et ita satis est declarata hæc proprietas entis.

Vltimo potest ex dictis colligi, quomodo sit intelligendum illud axioma, quod Aristot. posuit 4. Metaph. Quæcunque sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se: intelligendum est enim cum proportionem, nam si sunt eadem re vni tertio, simili modo erunt eadem re inter se, poterunt autem esse ratione diuersa: si autè re & ratione sint vni tertio eadem, erunt eodem non eadem inter se. Sed hoc principium in creaturis, & in rebus finitis simpliciter tenet: in re autem infinita, qualis est diuina essentia, non verificatur illa maxima absolute loquendo, quia propter suam infinitatem potest esse idem relationibus oppositis, quæ propter oppositionem inter se idem esse non possunt, nisi tantum in essentia: de quo alias.

VIII.

Expositio
pronunciati
Aristotelici.

DISPUTATIO VIII.

De veritate, seu vero, quod est
passio entis.

Est considerationem de Vnitæ, sequitur disputatio de Veritate, quæ ratione prior est Bonitate, & inter passionem entis secundum locum post Vnitatem obtinet, vt in superioribus visum est, nam, sicut intellectus prior est potentia, quam voluntas, ita etiam verum quod respectum dicit ad intellectum, prius ratione est, quam bonum, quod ad voluntatem pertinet. Eo vel maxime quod bonitas vniuscuiusque rei quodam modo in veritate fundatur, nulla enim res esse potest in sua specie

Ordo d. sp. rationis.